

Budapesti Levéltári Mozaikok

2021/ 12. szám (régi sorozat 39. szám)

DOI: [10.56045/BLM.2021.12](https://doi.org/10.56045/BLM.2021.12)

ISSN: 2939-6921

URL: <http://leveltarimozaikok.bparchiv.hu/2021/12/15/leveltari-mozaikok-39/>

CSIFFÁRY GABRIELLA

**Bárczy István, a legsportosabb
főpolgármester...
*Ismeretlen ismerős 3.***

Budapest egykori főpolgármestere (1918-1919), a rövid ideig igazságügy-miniszteri tisztséget is betöltő Bárczy István fiatal korában sokoldalú és sikeres sportolóként kezdte pályafutását. Sport iránti szeretete mindvégig megmaradt. Atlétikában, vívásban és birkózásban és más sportágban is jeleskedett. A Magyar Atlétikai Szövetség (MASz) elnökeként, amely tisztséget 1907 és 1918 között töltötte be, sokat tett a magyar sport érdekében.

Kulcsszavak: 1880-as évektől 1943, főpolgármester, sport, atlétika, sajtó, 20. század első fele

Bárcziházi **Bárczy István Pesten született** 1866. október 4-én Sacher István László Gusztáv János néven.¹ 1898-ban vette fel édesanyja, bárcziházi Bárczy Berta nevét. Apja Sacher Gusztáv² a IV. kerületi (belvárosi) Községi Főreáliskolában, később pedig a VIII. kerületi Zerge utcai Reáliskolában tanított mértant és ábrázoló geometriát. Bárczy István 1906. június 19-től Budapest polgármestere,³ 1918. április 11-től pedig főpolgármestere lett.⁴ A Wekerle-kormány 1918. április 30-án a főrendiház tagjává nevezte ki. 1919. november 24-től 1920. március 25-ig az igazságügy-miniszteri tárcát töltötte be.⁵ Budapesten hunyt el 1943. június 1-jén.⁶

1. kép. Bárczy István fotója (1915. szeptember 18.) Erdélyi Mór felvétele. *Bürgermeister Dr. Stephan Barczy. Sport & Salon, Illustrierte Zeitschrift für die Vornehme Welt. Wien, 18. September 1915. 18. Jahrgang, Nr. 38. 11.*

Kevesen tudják, hogy a főváros és az ország életében jelentős szerepet játszó politikus ifjúkorában tehetséges sportoló volt. A korabeli újságok beszámolnak arról, hogy nemcsak az atlétikában tűnt ki tehetségével, hanem más sportágakban is jeleskedett. A sport iránti szeretete és érdeklődése magas szintű állásaiban is mindvégig megmaradt.

¹ Bárczy István 1866. évi keresztelési ak. bejegyzése. Jelzet: Budapest Főváros Levéltára (HU BFL) Gyűjtemények, Mikrofilmtár, Egyházi anyakönyvek (XV 20.2) Esztergomi római katolikus főegyházmegye – Budapest – Józsefváros róm. kat. keresztelési anyakönyv (A269) 0117. 1431 folyószám alatt.

² Eredeti neve Smolensky Gusztáv volt.

³ *Fővárosi Közlöny*, 1906. június 22. 17. évfolyam, 50. szám, 1014.

⁴ *Fővárosi Közlöny*, 1918. április 11. 29. évfolyam, 17. szám, 570.

⁵ A Friedrich- és a Huszár-kormányban vállalt szerepet, mint igazságügy-miniszter.

⁶ Bárczy István 1943. évi halotti anyakönyvi bejegyzése. HU BFL Állami anyakönyvek másodpéldányai (XXXIII.1.a) VII. kerületi 1943. évi 757. folyószám alatti halotti anyakönyvi bejegyzés. Gyászceduláját lásd [itt](#).

Az atléta

Évekig a Magyar Atlétikai Club (MAC) tagja volt. A közép- és hosszútávfutás volt az erőssége. Tehetségének és szorgalmának volt köszönhető, hogy a Club legjobb középtávfutó versenyzője lett a 1880-as évek végére.⁷

2. kép Bárczy István sikeres ifjú sportolóként (1887/1888). Nemzeti Sport, 1906. június 24. IV. évfolyam, 25. szám, címloldal.

De nézzünk néhány eredményt, melyet a MAC atlétájaként ért el!

1887. október 23-án az egyetemi polgárok részére megtartott versenyen ért el kiváló helyezést. A MAC 320 méteres Orczy kerti futópályáján 43 másodperccel lett az első a hat versenyző közül.⁸ Ez az eredmény az egyesületben tizenöt év legjobb teljesítményének számított.⁹

⁷ Bárczy István öccse, Sacher Gusztáv a MAC sportolójaként szintén nagy sikereket ért el az atlétika történetében.

⁸ Az ötvenéves MAC. *Szózat*, 1925. május 3. 7. évfolyam, 99. szám, 26. p.

⁹ *Sportkönyvek. Magyarország sportegyesületeinek története. I. rész. Szerkesztette Pluhár István. 1942. 35. p.*

Egy évvel később a *Herkules. Testgyakorlati Közlöny*¹⁰ részletesen beszámolt a MAC **1888. május 21-én** megrendezett versenyeiről:

„Az Orczy-kert versenyttere régen nem látott oly díszes nőközönséget, mint milyen az athleták utolsó versenyén egybegyűlt. A nagy közönség kiállta a rekkenő nap tüzeit és a 13 pontból álló viadalt (7 óráig) végig nézte. Azt gondoljuk ezzel jeleztük a versenyek érdekességét. Valóban oly érdekesek voltak az egyes mérkőzések, hogy nem is éreztük a versenyeken megszokott zene hiányát. Különösen nagyban volt a verseng közönségben képviselve a tanuló ifjúság. Igen helyesen ez ifjak fogják az atletikát magasra fejleszteni.”

A 804,5 méteres bajnoki síkfutáson Follinus Árpáddal és Wurfer Lajossal állt a rajtvonalhoz, a pálmát azonban versenytársa, Wurfer vitte el 2 perc 17 másodperces eredményével. A 100 yardos (91,44 méter) síkversenyen pedig a kivételes tehetségű Ruppl László előzte meg a 10,2 másodperces¹¹ eredményével.¹² (Ekkor Sacher 13 másodperces időt futott.) Rajthoz állt a 320 méteres gátfutó versenyen is, de ez a versenyszám sem hozta meg neki a kívánt első helyezést.

Az 1000 méteres síkfutáson, melyen Wurfer Lajossal és Follinus Árpáddal mérte össze erejét, *„Első lett könnyen Wurfer Lajos 3 p. 63/s nap. közönséges idő alatt. Második Sacher volt, kinek futása még könnyebb volt a győztesénél, de a szorításnál elmaradt.”*

A MAC **1890. május 14-én** lezajló tavaszi versenyén, – írja a *Herkules* újságírója – *„Borongós időben, de derült kedéllyel állottak síkra a legnemesebb vetélkedésre kész atlétáink; jó kedvük és! harczvágyuk teljesen indokolt volt, a mennyiben a tizenkét verseny nemre 52 nevezés történt. A «M. A. C.», a «Kolozsvári Athletikai Clubb», a «Nemzeti tornaegylet», a «Budapesti sport kedvelők köre» és a «Budapesti magyar testgyakorlók köré»-nek legjobb verseny erői közül.*

*Azt mondani is felesleges, hogy az Orczy-kert fellobogózott verseny terét a legszebb hölgykoszorú vette körül.”*¹³

Ekkor került sor arra a nevezetes 804,5 méteres (½ angol mérföld) bajnoki síkfutásra, melyen Pekár Gyula és Tasnády Endre volt az ellenfele.

De most vegye át a szót a verseny akkori közvetítője:

„A verseny nagyon izgalmas volt. Az első körben a hatalmas fizikumú Pékár irgalmatlanul belevágott és jó húsz méterrel futott el Sachertől. Részidő ugyan nem maradt fenn erről a versenyről (akkor még nem volt divat ilyesmivel bíbelődni), de a különben is szokásos erős kezdést tekintve feltételezhetjük, hogy a negyed mérföld ideje közel volt az 1 perchez. Nagy dolog volt ez akkor, amikor 1888-ban még 60 mp volt a MAC negyedmérföldes klubrekordja! Ám ezt a nagy iramot aránylag kevés edzésével csak mintegy 600 méteren át bírta Pékár. Ott rövidülni kezdtek a lépései és Sacher egyre közelebb jutott hozzá. A 320 méteres kerületű Orczy-kerti

¹⁰ A havonta két alkalommal megjelenő újságot Porzsolt Kálmán és Porzsolt Jenő szerkesztette.

¹¹ Akkor 10,2 mp volt az angol és 10 mp az észak-amerikai rekord.

¹² A Magyar Athletikai Club viadala (május 21-én d.u. 3 órakor). *Herkules*, 1888. május 31. 5. évfolyam, 10. szám, 3.

¹³ A Magyar Athletikai Club tavaszi viadala. Budapest, 1890. május 14-én, d.u. 3 órakor. *Herkules*, 1890. május 30. 7. évfolyam, 8. szám, címloldal.

*pályán keserves dolog volt Pékárnak lefutni azt a harmadik kört. Csak végső erőfeszítéssel, minden energiája latba dobásával tudta megakadályozni, hogy Sacher teljesen be ne fogja és 2:23.2 mp-es gyenge idővel mégis ő szakította el a célszalagot. A bajnoki címet így győzelme ellenére sem védhette, még kevésbé nyerhette el, hiszen az háromszoros védelemhez volt kötve. Pékár pedig megelégtelte ezt az egy nagy küzdelmet és többet nem is versenyzett. Közele kapcsolata is megszakadt az atlétikával, csak mint a MAC Régi Gárdájának elnöke fűzték kedves szálak újra közelebb a sporthoz. **Sacher István viszont még sok éven keresztül sok versenyt nyert, majd később a Magyar Athletikai Szövetség elnökévé választották. Pékárhoz hasonlóan ő is vitte valamire a polgári életben, mert Bárczy István néven Budapest székesfőváros polgár-mestere, majd főpolgármestere lett.**”¹⁴*

A birkózó és vívó

A birkózásban is kiváló eredményt ért el Bárczy István, mint ahogy ez a korabeli lapokból is kiderül. Öt évvel a magyar birkózósport születése után, **1893. december 10-én** „svájci birkózásban” (Schwingen)¹⁵ lépett a nagyközönség elé Pokomándy és Faragó klubtársával együtt. A sikerükről a fővárosi lapok is beszámoltak.

Porzsolt Benő, a *Herkules* újság szerkesztője írta a versenyről, hogy:

„Svájci birkózást is mutattak be athletáink, erről azonban csakis a jó igyekezetét jegyezhetjük fel előnyükre, de ügyességet és a birkózás igen sok és nehéz fogásaiban való jártasságot ma még nem; mentségül azonban megjegyzem, hogy az egyike a legtöbb erőt és feletle nagy ügyességet igénylő testgyakorlatoknak ; meg van itt is úgy a támadás, mint a védelemnek sok fogása, s ezeknek tudása nélkül nem mutat maga a birkózás sem szép látványt; nem tudom azonban eléggé ajánlani ezeknek tanulását, mert mint testedző mutatvány is áll azon a helyen, hol az úgynevezett francia vagy szabad birkózást. A kiállt három pár között rövid küzdelem után győztesnek maradtak Pokomándy, Sacher és Faragó.”¹⁶

Kevesen tudják, hogy a **vívás** „tudományát” is elsajátította, s gyakran hódolt ennek a szenvedélyének. Megmosolyogtató, hogy 1907-ben rendes taggá választotta a *Vén Fiúk Vívó Clubja*, melyhez több mint 50 jeles közéleti személy is csatlakozott. Olyan tagjai voltak, mint Malonyai Dezső, Gajáry Ödön, Mátray Lajos, Heinrich Aladár és Ferenc, Halmos Pál, Glück Frigyes, Charmant Oszkár, Hatvany-Deutsch Károly és Heller Ágoston.¹⁷

¹⁴ *Nemzeti Sport*, 1937. augusztus 29. 29. évfolyam, 168. szám, 2.

¹⁵ Az ellenfelek egymás övét (vagy felgyűrt nadrágját) fogva igyekeznek a másikat két vállra fektetni.

¹⁶ A Magyar Athletikai Club házi viadala. 1893. december 10. *Herkules*, 1893. december 25. , 194. p.

¹⁷ *Nemzeti Sport*, 1907. november 10. , 8. p.

A Vén Fiuk Vivó Clubja. Vivó körökben nagy várakozással tekintettek ezen legújabb vivó klubunknak megalakulása elé és most, midőn megalakult, vivóéletünknek számos új kezdeményezését és a vivóélet tetemes megélnkülését remélik a „Vén Fiuk“-tól. Kétségtelen, hogy *Heinrich* Aladár személyében a klub egy igen széles látókörű, agilis ügyvezető igazgatóval bír, akinek kezdeményezésére a klub már f. hó 7-én saját helyiségében *vivó poulet* rendez, amelyet a Hungaria-szállóban ismerkedési estély követ. A klub tagjainak száma ez idő szerint az 50-et meghaladja, akik között közéletünk, irodalmi és művészgárdánk jeleseit találjuk. A klub tagjainak névsora a következő: *Rendes tagok:* dr. **Bárczy István**, dr. Berend Miklós, Benedek Dezső, Burgyán Aladár, Csajthay Ferenc, dr. Charmant Oszkár, *Hatvany-Deutsch* Károly, dr. Dirner Gusztáv, Eisele Vilmos, Elek Pál, Fischer József, Gajári Ödön, Glück Frigyes, Gércy Richárd, dr. Halmos Pál, *Heinrich* Aladár, *Heinrich* Ferenc, Heller Ágoston, dr. Holtscher Pál, Ivánka Imre, dr. Jörg László, dr. Kornfeld Pál, Kramer Félix, dr. Ludwigh Rezső, dr. Malonyay Dezső, dr. Martos Ferenc, Mátray Lajos, dr. Nagy Béla, Papp Henrik, ifj. dr. Reiszig Ede, Szirmay Arthur, Török Emil, Ullmann Gyula, dr. Waigand József, Zilahy Dezső és dr. Zilahy Jenő; *vendég tagok:* Békessy Béla, Fittler Kamill, Halász Gyula, Krencsey Géza, Mészáros Ervin, Szántay Jenő és Zolavszky Béla.

3. kép. A Vén Fiuk Vivo Clubja hirdetménye a rendes tagok névsorával.
Nemzeti Sport, 1907. 45. szám, 8.

Félúton a sport és politika között: Bárczy István sportéletben betöltött közéleti tevékenysége

Bárczy a Magyar Atlétikai Szövetség (MASz) elnökeként, mely tisztséget 1907 és 1918 között töltötte be, sokat tett a magyar sport érdekében. Már az első évben megalakította a MASz iskolai testnevelés szakosztályát, számtalan sporteseménynek és sporttal kapcsolatos rendezvénynek volt a védnöke, több sportegyesület pedig tiszteltbeli taggá választotta. Nehéz is lenne felsorolni mindazt, amit a magyar sportélet jobbítása érdekében tett, ezért csak egy évet ragadnék ki, mely igen nevezetes volt. Miért is?

4. kép. Bárczy István Budapest polgármesterét megválasztották a MASz elnökének.
Nemzeti Sport, 1907. február 17. V. évfolyam, 7. szám, címlap.

És vajjon az atlétika eszméje miben jut nyilvánosságra? Nem-e a szabad levegőn való mozgásban és az emberi testnek a szabad levegőn való tökéletesítésében? És amikor láttam, hogy itt az atlétikai szövetségben egyfelől egy újabb teret találok arra, hogy ezeknek az eszméknek minél gyakorlatiasabb módon kifejezést adhassunk, másfelől pedig az a hit ébredt fel bennem, hogy egyéb tér is nyílik a modern ember művelése és nevelése érdekében, talán ilyen módon az itt nyert impressióimnak a szellemét áttudom plántálni arra a térre, mely hivatva van a magyar nemzetet az atlétikai sportok eszméjében megerősíteni. Ez az eszme gyakorolt döntő befolyást rám és arra készített, hogy ennek a megbízatásnak engedjek és az elnöki tisztséget elfogadjam.

5. kép. Részlet az újonnan megválasztott MASz elnökének, Bárczy Istvánnak köszöntő beszédéből.

Nemzeti Sport, 1907. február 17., 4. p.

Egy évvel a Ferencvárosi Torna Club (FTC) Üllői úti pályájának megnyitása után,¹⁸ 1912. március 31-én avatta fel a Magyar Testgyakorlók Köre (MTK) új stadionját is. Az új sportlétesítmény a Temető dűlő és a Hungária körút mentén elterülő hét kataszteri holdnyi területen épült fel alig egy év alatt. A nyitó mérkőzésen, a kezdőrúgást Bárczy István budapesti polgármester végezte el.

¹⁸ 1911. február 11-én nyitotta meg Bárczy István székesfővárosi polgármester, a Ferencvárosi Torna Club dísztagja a Club új sportpályáját az Üllői úton. A Ferencvárosi Torna Club Üllői-úti új pályája. *Sportvilág*, 1911. február 12. 18. évfolyam, 7. szám, címloldal.

6. kép. Az MTK új pályájának felavatása. Bárczy István polgármester kezdőrúgása az MTK-FTC meccs előtt. Vasárnapi Ujság, 1912. április 7., 59. évfolyam, 14. szám, 269.

A *Sportvilág* a következő sorokban örökítette meg az új pályán lejátszott első MTK-FTC mérkőzést, melynek eredménye 1-0 lett:

„Szebb és melegebb ünnepe nem igen volt még a magyar sportnak, mint a vasárnapi MTK pályaaavatus. Az egy hét alatt csodálatosan rendbe hozott új pályára rengeteg közönség tódult ki és a még csupasz tribünök, megtöltve az óriási tömeggel, olyan felejthetetlenül impozáns keretet adtak a pálya megnyitó mérkőzésnek, amelyhez hasonlók csak a football őshazájában lehetnek. A közönség nagyon kényelmesen tudott elhelyezkedni a kitűnő beosztású pályán és igaz örömmel vette, hogy a pályavezetőség a mérkőzés előtt a honvéddzenekar muzsikájával szórakoztatta. A csapatoknak viharos taps közötti kivonulása után Bárczy polgármester kíséretével a pályára ment, hol Brüll¹⁹ gyönyörű beszédben üdvözölte őt, mire Bárczy

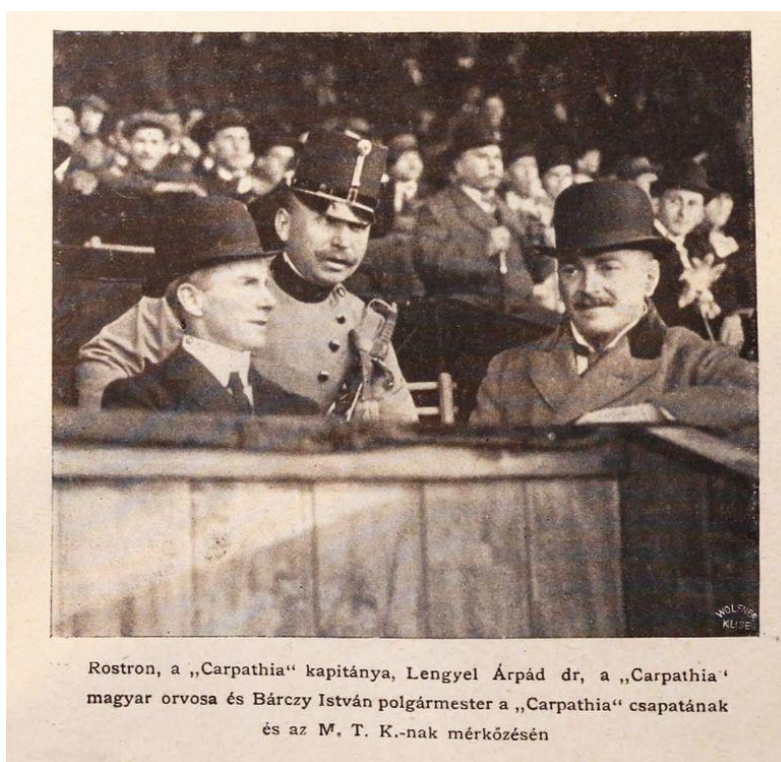
¹⁹ Brüll Alfréd, az MTK akkori elnöke.

nagyhatású szavakkal felelt. A himnusz melódiája mellett ejti meg Bárczy a „kick off”-ot, mire nagy izgalom közepette megkezdődik a mérkőzés.”²⁰

Két hónappal később, május 10-én rendkívüli mérkőzésre került sor ugyanitt, az MTK pályán. A Titanic katasztrófa áldozatainak megsegítésére az MTK jótékonyági meccset játszott a Titanic hajótörötteit kimentő hajónak, a Carpathiának tisztikarával. A mérkőzést, mely Sir Arthur H. Rostron, a Kárpátia kapitánya kezdőrúgásával indult, több mint 4000 néző tekintette meg. A két félidő szünetében Bárczy István kitüntetésekét adott át.

„Elismeréssel kell adóznunk annak az egyletnek, – írja a Sportvilág – amely jól tudván azt, hogy a football egyike a legjobb üzleteknek, az üzleti érdeket itt a jótékonyág igájába hajtotta, de még nagyobb elismerés ama pompás ötletért, hogy szereplőknek épen a gyászos esemény szereplőit a Carpathia tisztikarát nyerték meg, ami által az egész világon megemlítésre méltó eseménnyé emelték e sportbelileg jelentéktelen budapesti mérkőzést.

A magyar közönség bizonyára meleg szeretettel fogadja azokat a férfiakat, akiket a megmenekültek százai Messiásként fogadtak az óceán jeges hullámaiban és minden bizonnyal a magyar sport történetének egy feledhetetlen szép emléke lesz ez a jótékony célú mérkőzés.”²¹

7. kép. Sir Arthur Henry Rostron, a Carpathia hajó kapitánya, Lengyel Árpád dr, a hajó magyar orvosa és Bárczy István polgármester a Carpathia csapatának és az MTK mérkőzésén.

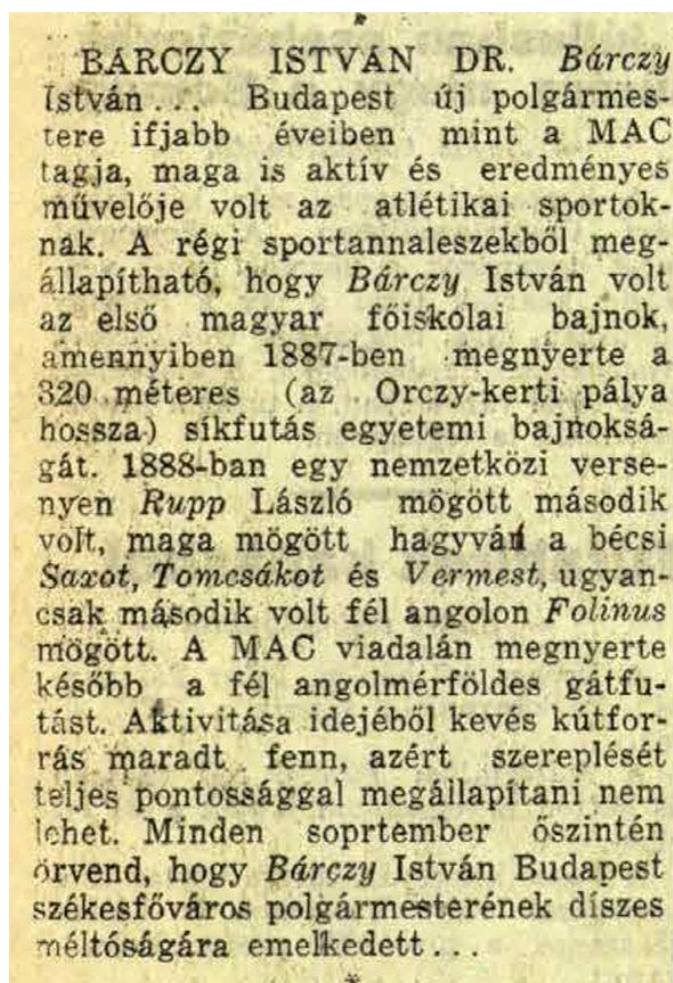
Uj Idők, 1912. 18. évfolyam, 528. p.

²⁰ Vasárnapi eredmények. Football, Első oszt. bajnokság. MTA – FTC 1:0 (1:0), Hungária úti pálya, 18.000 néző, bíró: Ujváry. *Sportvilág*, 1912. április 1. 19. évfolyam, 14. szám, 5. p.

²¹ A Titanic. *Sportvilág*, 1912. május 6. 19. évfolyam, 21. szám, vezércikk.

Búcsúzóul idézzük fel Bárczynak az 1912 januárjában elhangzott köszöntő beszédét, mellyel a sikeres külföldi útjáról hazaérkező FTC csapatát fogadta, s amely a sportot szerető főpolgármester ars poeticája is lehetne.²²

„Kedves bajtársaink! A régi klasszikus világban a győztes csapat fogadására kivonult a polgárság a város kapuja elé. Mi, a főváros polgárai, im eljöttünk szívrepesve fogadni a győzteseket, mert magyar lobogó alatt szerepeltek a külföldön és a magyarságnak és a székesfővárosnak szereztek dicsőséget. A főváros nagyközönsége érdeklődéssel leste a híreket és mikor az első győzelemről értesültünk, örömmámorban úszott a polgárság. Ennek a büszke örömünknek akarunk kifejezési adni ma is. A magam részéről és a főváros egész polgársága nevében Isten hozott benneteket, legyetek továbbra is dicsőségére a magyar nemzetnek.”²³

8. kép. Visszaemlékezés Bárczy István székesfőváros polgármesterének atlétikai eredményeire. *Nemzeti Sport*, 1931. június 23., 4. p.

²² 1911. december 22-től 1912. január 14-ig hat mérkőzést játszott külföldön, ebből ötöt sikerrel zárt. Első mérkőzés: 1911. december 24. Hamburg: FTC – Viktoria Hamburg 5:3.; második mérkőzés: 1911. december 25. Bréma: FTC – Bremen SC 5:0.; harmadik mérkőzés: 1911. december 30. Berlin: FTC – Hertha 4:2.; negyedik mérkőzés: 1912. január 1. Berlin: FTC – Preussen 7:2.; ötödik mérkőzés: 1912. január 8. London: FTC – Woking 3:2.; hatodik mérkőzés: 1912. január 10. London: English Wanderers – FTC 4:1.

²³ *Sport-Világ*, 1912. január 20. 19. évfolyam, 3. szám, címloldal.

Impresszum

Budapesti Levéltári Mozaikok

A kiadó neve: Budapest Főváros Levéltára
A kiadó székhelye: 1139 Budapest, Teve u. 3-5.
Felelős kiadó: Dr. Kenyeres István főigazgató

Főszerkesztő: Dr. Simon Katalin

Szerkesztőség: Fazekasné Dr. Toma Katalin, Dr. Fehér Csaba, Dr. Garami Erika, Dr. Ternováczy Bálint,
Dr. V. László Zsófia, Tóth Gergely (technika- és honlapfelelős)

A szerkesztőség elérhetősége: 1139 Budapest, Teve utca 3-5.; 1554 Budapest, Pf. 41.
e-mail: mozaikok@bparchiv.hu

ISSN 2939-6921